

HJÁSTADDUR UM B-52 VANLUKKUNA

Eitt risabál á ísinum - ekki reynd gjörd at slökkja

Frits Jacobsen er fyrsti færoyingur sum greiðir almenninginum frá tí, sum hendi í Thule-víkini hin 21. janúar, tá amerikanska B-52 flogfarið við 4 atombumbum innanborða neyðlendi har. - Hann var sjálvur staddur har tá vanlukkan hendi, og kundi seinri fylgja við í tí umfatandi leitingararbeiðinum eftir pettunum av sjálvum bumbunum og flogfarinum, sum fór fram undir strongum amerikanskum eftirliti!

Vit: Hvar vart tú staddur tá atomledda B-52 flogfarið datt niður í Thulevíkinni?

Frits: Eg var komin av vakt, hevði fingið mær at eta og skuldi júst fara at leggja meg, tá ið eg knappliga hoyrði ein ógíligan brest, sum hoyrðist um alla stöðina. Buldríð og gangurin var so ræðuligt at eg havi aldri hoyrt tess maka. — Alt fyrri eitt ljóðaðu neyð-alarm-klokkurnar so eg var á fótum bein-angvin. Vit, sum vóru brandmenn og enná hövdu frivakt fingið boð um at mæta við brandbilarnar í stundini.

Enn visti eg onki hvat ið hent var, men útkomin sá eg, at ófátuga stórir eldur brann úti á ísinum, umleið 7-8 km frá sjálvari stöðini. — Eg fekk at vita at talan var um at eitt av teimum risastóru B-52 flogforunum, sum hevði 4 atombumbur innanborða, hevði roynt av neyðlenti á sjálvum ísinum, men at hetta var fullkomuliga mis-eydnað hjá tí.

Ikki bleiv bjóðað til at slökkja eldin, har var stutt sagt onki at gera!

Eitt sum tú beit merki í, í øllum hesum eldhavinum, sum var úti á ísinum, vóru hinar hvítu eldtungurnar sum skilti seg klárt burtúr bálinum og sum stav-aðu frá teimum fyra atombumbunum sum lógu mitt í sjálvum eldinum og øbrendu. — Bumburnar eksploderaðu ikki, tí tendringsslykili, sum skuldi útløysa sjálva atomspreingina, ikki var tilsetur.

Og Frits heldur áfram: Eftir at tað var vorðið greitt fyrri militæru myndugleikunum á staðnum, hvussu álvarsom vanlukkan í verunleikanum var, bleiv stórir partur av Thulevíkini sperraður og settur undir stranga eftiransing av amerikanska militærpólitinum. Út til vrakið sluppu bert amerikamenn — og enná bert specialistar í atom vanlukku komnir beinleiðis frá USA — tí sum tað eisini bleiv sagt, um nakar skuldi fáa deyðamein av radioaktivum geislingum frá a-bumbunum, so mátti tað verða amerikanarar sjálvir, sum

hövdu ábyrgdina av tí sum hent var.

Vit: Eftir flogvanlukkuna gingu tey tíðindi her heima og í Danmark t.d., at tað var vanligt at siggja atomledda B-52 flogfær uppi yvir grønlandskum land- og sjóki. Er tað satt at so var Frits?

Frits: Ja, tey vóru ofta at siggja!

Sorvingurin Frits Jacobsen

Tey flogu 15-20 ferðir um dagin uppi yvir basanum og fingið enná upptanking í loftini frá sokall-aðum C-135 flogforum. — Aftaná vanlukkuna sást onki til B-52 flogfórin.

Vit: Hvussu fór leitingin eftir pettunum av flogfarinum og bumbunum fram?

Frits: Ja, sum tit ivaleyst hava hoyrt, so bleiv allur kavin — har vanlukkan hendi — og stórir partur av ísinum varð grivin (skræddur) upp, og síðani koyrdur í stórar jarntangar, sum vóru sveisadur saman á serligan hátt til endamálið, t. v. s. at fyrirbygja radioaktivari stráling. — Hesir tangar liggja enn í Thule; biðað verður til møguleika er at sigla hagar norður einaferð síðst í juli og skulu tangarnir við hesum vandamikla evni flytast til USA tá.

Føroyingar í Thule

Lívið á stöðini - lønin frítíðin - myrkríð vælgerðararbeiðið

Vit: Hvi fór tú yvir?

Frits: Eg kom í samband við felag sum kallast Danish Construction Corporation (DCC stytt) sum hevur ymiskt arbeiði í hondum á Thulestöðini. Frá hesum felag fekk eg alt at vita hvat arbeiði á stöðini snúði seg um, men ymiskar treytir vóru lagdar við, fyrri at ein kundi fáa pláss á Thulebasanum, sum er undirlagdur amerikanska flogvápnum, m.a. skuldi ein ikki vera sjúkur, ikki vera kommunistur og sumuleiðis skuldi man upplýsa hvar í man hevði upphildið seg seinastu 5 árin.

Dýrt at rýma

Ymiskt er, helt Frits áfram, hvussu leingi maður er fast stationeraður á stöðini. Eg bant meg at vera í 9 mánaðar haruppi, sum eisini er stytsta tíð ein starvsmaður (funktionerur) kann vera har; t.d. kann eg nevna at handverkari er noyddur at undirskriva sáttmála uppá 1 ára stöð.

Hendir tað, at maður rýmir áðrenn kontraktadatið er úti, verður hann noyddur sjálvur at gjalda ferðina heimaftur, og harafturat reisuna hjá tí manni, sum kemur upp at yvirtaka arbeiði hjá tí ærindae manningum. Dýrt er at rýma, tí sleppur í hesum føri ikki undan at gjalda minni enn 2500 kr.!

Komin uppá pláss

Eg fór hiðani fyrst til Danmarkar og síðani í flogfari norður til Thule. Komin upp higar verður tú koyrdur til danska klubban á stöðini, og fært tú alt fyrri eitt har allar instruktiónir um, hvussu tú skalt fyrihalda teg á stöðini, t.d. mást tú ikki ganga úti í kavastormi og eis-

ini bleiv gjørt vart við brandvandan á stöðini.

Eisini fært tú útlevarað her eini serlig klæði, kallað polarklæðir, sum eru spesielt gjørd til henda nógvu kulda, ið kann vera heilt upp til 45 kuldestig, men vanligt er 20—25 kuldestig; annars er oftast stilli har um leiðir.

Síðani verður víst mær á verilsíð mitt, sum er sum eitthvørt vanligt verilsí við song, skrivborði, radio o.o. Allir hövdu vit einaverilsí í barakkini har eg búði.

Ein vanligur arbeiðsdagur

Vit: Hvussu gekk ein vanligur arbeiðsdagur fyrri seg á stöðini?

Frits: Upp varð farið klokkan 6½, og eftir at hava vaskað okkum og sovið, kom bussur kl. 7 og koyrdi okkum niðan á messuna har morgunmaturin stóð fyrri okkum. Um morgunin æbestóðe mænen av: havragreyti, egg, fleski, ris, cornflakes, mjólk og kaffi, og vit fingi altíð alt tað vit orkaðu at eta.

Klokkan 7½ blivu vit sum arbeiðandi í eldslökkkingarleiðinum á stöðini koyrdir niðan á flogvøllin í bussi, fyrri at yvirtaka vaktina, sum var tveyskiftisvakt. Tað fyrsta vit gjørdtu tá ið vit komu á vakt var at eftirkanna um okkara eldslökkkingaramboð vóru 100 prosent í ordan og kanningin bleiv gjørd hvørja ferð vaktarskifti var, t.v.s. tvær ferðir um samdegrið.

Síðani fóru ymsar eldslökkkingarvenjingar fram. Klokkan 9½—10 drukku vit kaffi og eftir tað blivu nakrir fakfilmir um eldslökkking vistir, og longu kl. 11½ var dogurðin klárur. Til dogurða fingi vit t.d. fleskasteik, kalkun, oksasteik,

eingilskan bøff, fiskafilet o.a. Frá klokkan 12—12½ var tíð til ein middagslur. Kaffi fingi vit aftur frá 2½—3, og eftir tað blivu viðhvørt kunstigir eldar kyndir, sum so ráddi um at slökkja hjá okkum brandmonnum.

Klokkan 4½ hövdu vit fri, t.v.s. vit máttu ikki fara út um økið á sjálvari stöðini, uttan serloyvi frá militæru myndugleikunum á staðnum, og máttu vit tá vera fleiri í fylgi.

Úrtøkan - hvussu við henni?

Vit: Hvussu var úrtøkan?

Frits: Jú man tænar væl, men tað eru stórt fortjentir pengar.

Eitt sum eg haldi var ógvuliga titilandi haruppi var, at tann sum gjørdi tað tunga arbeiði, t.d. handverkari, fekk væl meiri í løn enn harn sum sat inni á einari heitari skrivstovu. — Samanber fiskimenn og kontórclamarar hjá okkum, tað er jú beint tvørturímóti!

Vit: Sleppur tú frá skattinum?

Frits: Nei!

Nátt - dagur

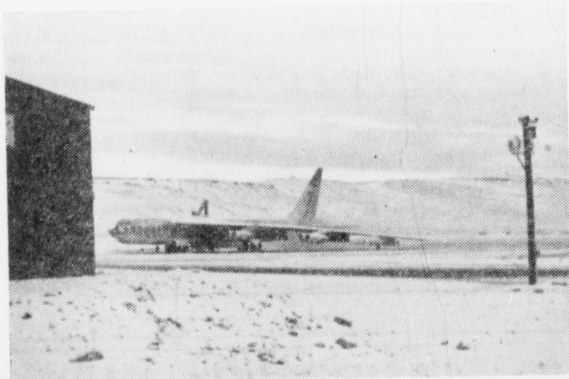
Vit: Hvussu treivst tú norðuri í myrkrinum?

Frits: Í fjór tá ið eg kom yvir í juni mánað var sólín at siggja á loftini alt samdegrið ígjøgnum, og ævigur dagur bleiv við at vera til út í september mánað, so sást aftur munur á degi og nátt í september og inn í oktober við, men skjótt hvarv sólín með alla, og hin svartu langa polárnáttin var komin til okkara har norðuri. Nú tá ið eg fór heim, hövdu vit fyrri fyrstu ferð sæð sólina aftur, sendandi sínar vælgerandi sólargeislar út yvir hinar víðu isoyðimerkurnar.

Frítíðin

Vit: Á hvønn hátt fingi tit nýtt frítíðina?

Frits: Ja, sum sagt fingi vit frá klokkan 4½ á ædegis, so frítíðin bleiv bæði long, men eisini viðhvørt ov drúgv. — Ikki tí, tað var nógmikið at takast við, um ein

Stutt áðrenn vanlukkuna neyðlendi eitt annað B-52 flogfar við Thule.